

**ПРОБЛЕМИ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДПРАЦЬОВАНИМИ
МАЛИМИ ДЖЕРЕЛАМИ ЕЛЕКТРИЧНОГО СТРУМУ У
ЖИТЛОВОМУ СЕКТОРІ**

*Смірнова К.В., к.е.н., доц., Жавнерчик О.В. к.е.н., ст. викл.
Одеський державний екологічний університет, м.Одеса*

На сьогодні зростання обсягів накопичення відходів створює серйозні проблеми у сфері навколишнього природного середовища, а мінімізація негативного впливу на довкілля прямо пов'язана не тільки із системністю при вирішенні проблем, що має охоплювати екологічні, соціальні, економічні та технологічні аспекти та вирішувати весь комплекс питань від організації процесу збору до переробки, а й із усвідомленим ставленням до відходів як потенційної сировини.

Зокрема, В.С. Міщенко зазначає, що узагальнення європейського досвіду управління відходами в контексті прийнятих в останнє десятиліття в ЄС директив, рішень і регуляцій, а також стану організаційно-економічного та нормативно-правового забезпечення вирішення проблеми відходів в Україні виявляє її системне відставання в переході до нових концептуально-методологічних і практичних підходів при формуванні відповідної державної політики [1, с. 8].

Останнім часом все більшого поширення в суспільстві набуває серйозна екологічна проблема утилізації відпрацьованих джерел електричного струму. Щоденно українці викидають майже 12 тонн батарейок, в той час як одна батарейка спричиняє значні збитки довкіллю, забруднюючи 20-25 куб.м землі або 400 літрів води. Враховуючи зростаючу кількість міського населення, склад побутових відходів постійно зростає та стає більш небезпечним, особливо за рахунок малих побутових джерел струму, зважаючи на скорочення життєвого циклу електронних приладів. Інфраструктура збору малих побутових хімічних джерел струму ємністю до 7 ампер*годин (батарейки «пальчикові», «мізинчикові», «бочки», «крони», «таблетки», акумулятори мобільних телефонів, смартфонів, фотоапаратів, відеокамер, ноутбуків, нетбуків та інших побутових приладів) в Україні знаходиться у зародковому стані, відкриваються пункти збору в нежитловому секторі населених пунктів (у магазинах, установах, школах та інших організаціях). На жаль статистична звітність щодо кількості збору та направлення на утилізацію зазначених виробів відсутня. Але, наприклад, за даними волонтерів, в містах України організовано понад 250 пунктів прийому батарейок. Зокрема станом на лютий 2015 року в м. Одеса працювало понад 30 точок збору, які в більшості випадків розміщуються на території великих супермаркетів, або на території офісів підприємств, що недостатньо в масштабах такого міста.

Більш активну діяльність вдалося розвинути волонтерам м. Києва. За 2015 рік в столиці було зібрано 4 тонни відпрацьованих батарейок.

На Заході такі питання вирішуються через відповідальність виробників та реалізаторів подібних продуктів (батарейок та акумуляторів) за їх утилізацію, що звичайно накладає певні додаткові витрати, але альтернативи цьому немає. В Україні це питання не вирішено навіть законодавчо. Офіційною утилізацією таких виробів займається лише одне підприємство – ДП «Аргентум» у м. Львові, але зібраних на добровільних началах та доставлених на підприємство обсягів недостатньо для налагодження прибуткової переробки. Крім того, на жаль, і суспільство ще не повністю усвідомлює всієї важливості та негативних наслідків, які можуть нести безвідповідальні дії щодо неконтрольованих захоронень на звалищах цих відходів. Хоча деякі зрушення в цьому напрямку також є, зокрема в 2015 р. кияни висунули петицію зі зверненням до Київської Міської Ради про «Створення в м. Києві мережі легальних автоматів для збору батарейок, енергозберігаючих ламп, ртутних градусників, пластикових пляшок», а для заохочування громадян користуватись саме такими автоматами запропонували надання купонів-знижок на товари/послуги в магазинах. Дана петиція зібрала необхідну для розгляду кількість підписів, була розглянута на засіданні Постійної комісії з питань житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу м. Києва, в результаті прийняте рішення про необхідність розробки Концепції збору батарейок, енергозберігаючих ламп, ртутних градусників, пластикових пляшок у м. Києві.

Однак в цілому по країні держава та місцеві органи влади не долучаються до вирішення цього питання. Хоча за інформацією, у держбюджеті 2014 року планувалось виділити на заходи з інформування населення щодо необхідності правильної утилізації батарейок 30 млн.грн. На практиці жоден з нас не побачив подібної інформаційної компанії.

Щодо відпрацьованих малих джерел електричного струму серед принципово можливих напрямів із сепарації відходів найбільшу ефективність матиме селективний покомпонентний збір у населення в місцях утворення з подальшим «доведенням до кондиції» компонентів на спеціальних сортувальних установках (пунктах) [2, с.81].

Законодавче забезпечення роздільного збирання відходів, у тому числі небезпечних, недостатнє, оскільки відповідальність за такі дії несе власник побутових відходів (за санітарним законодавством та законодавством про відходи), а фактичний контроль за реалізацією цього питання взагалі відсутній, як і механізми стимулювання. Видалення небезпечних елементів при вивільненні сміттевозів на полігонах також неможливе. Тому ініціативи приватних осіб залишаються єдиною можливою альтернативою.

Необхідно враховувати, що на розвиток публічної політики в сфері поводження з відходами значною мірою впливають заходи, які

здійснюються у рамках формування громадської, а також виробничої (корпоративної) екологічної політики, що відповідає загальносвітовим та європейським тенденціям [3, с.143].

Починати роботу необхідно з активізації екологічної просвіти серед населення стосовно поводження із використаними елементами живлення, акцентизації токсичності, щоб попереджати потрапляння їх у побутове сміття та забезпечити безпеку утилізації. По-друге, необхідно провести оновлення і розширення контейнерного господарства із соціальною рекламою з охопленням приватного сектору та дачних кооперативів (де контейнерів для сміття взагалі не вистачає). Тільки шляхом підвищення якості сортування на стадії збирання можливо попередити потрапляння відпрацьованих малих джерел електричного струму у баки із іншими побутовими відходами. Успіх реалізації цих заходів пов'язаний із партнерством з місцевими органами влади, оскільки забезпечуватиме мінімізацію збитків довкіллю завдяки зменшенню токсичності відходів у місцях видалення. По-третє, необхідно створення регіональних і муніципальних координаційних центрів, які будуть тісно співпрацювати з представниками мешканців багатоповерхових будинків, приватного сектору та дачних кооперативів щодо збирання і подальшого вивезення відпрацьованих малих джерел електричного струму. По-четверте, забезпечення організованого транспортування зібраних відпрацьованих малих джерел електричного струму до місця утилізації доцільно покласти на громадські екологічні організації.

Таким чином, утилізація і переробка відходів має значний потенціал щодо зайняття ніші надання екологічних послуг, створення «зелених робочих місць». Організація збору відпрацьованих малих джерел електричного струму за рахунок синергії екологічного, економічного і соціального ефектів має перетворитись на рентабельну галузь житлово-комунального господарства.

Література:

1. Міщенко В. С. Інституціональний розвиток сфери поводження з відходами в Україні: на шляху європейської інтеграції / В.С. Міщенко, Ю.М. Маковецька, Т.Л. Омеляненко. – К.: ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2013. – 192 с.

2. Кривенко С.В. Державна стратегія модернізації системи управління твердими побутовими відходами в Україні: проблеми і перспективи / С.В.Кривенко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. - 2015. - Вип. 1(1). - С. 80-84.

3. Зуєв В. А. Організаційно-правові проблеми забезпечення реалізації громадської та виробничої екологічної політики у сфері поводження з відходами / В.А. Зуєв // Проблеми законності. - 2014. - Вип. 125. - С. 138-144.